

***“Onder de vleugels van Göttingen:
het Nationaal Luchtvaartlaboratorium in de Tweede Wereldoorlog”.***

Bijna zes jaar geleden, op 10 januari 2015, hield ir. Bram Elsenaar voor de leden van Histechica en van de KIVI afdeling Geschiedenis der Techniek een voordracht met als titel:

*“Door de geluidsbarrière in de jaren vijftig:
bouw, instrumentatie en gebruik van de hoge snelheid windtunnels
van het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium”.*

Zijn voordracht was gebaseerd op historisch onderzoek voortbouwend op een eigen veelzijdige carrière op het gebied van aerodynamisch onderzoek in windtunnels, zowel bij het NLR als internationaal. Van dit thema heeft u inmiddels uitgebreid kennis kunnen nemen door lezing van zijn boek dat verscheen in 2012. (Zie Bijlage).

Onze leden, wakker ten aanzien van zowel techniek als maatschappij (dus onze *woke*[#] leden, wij allen), zullen zeker kennis willen nemen van het zojuist verschenen tweede boek van ir. Bram Elsenaar, met titel:

*“Onder de vleugels van Göttingen: het Nationaal Luchtvaartlaboratorium
in de Tweede Wereldoorlog”.*

Ging zijn eerdere boek grotendeels over techniek, dit nieuwe boek graaft diep in de roerige tijd van de Tweede Wereldoorlog waarin de belangen van bedrijf en werknemers moesten worden afgewogen tegen een zekere mate van medewerking aan de Duitse bezetter. Voor het NLL betekende dit het aanvaarden van opdrachten van de Duitse Aerodynamische Versuchsanstalt uit Göttingen mits deze wetenschappelijk van aard waren. Hoewel het NLL (later NLR) kort na de bevrijding al verantwoording aflegde over wat zich had afgespeeld, moet worden opgemerkt dat publicatie daarvan wat summier was en wellicht ook nog niet voldoende afstandelijk.

De schrijver heeft sinds 2012 onderzoek verricht naar wat zich in die periode in en rondom het NLL afspeelde. Hij doorzocht een veelheid aan archieven zowel in Nederland als in Duitsland. Ook bij de Stichting Behoud Erfgoed NLR vond hij een grote hoeveelheid aan materiaal, brieven zowel als officiële verslagen, rapporten, tunneldagboeken en memoranda met persoonlijke herinneringen soms inclusief beeldmateriaal.

De schrijver schetst eerst de vooroorlogse ontwikkeling van luchtvaartonderzoek in Nederland en in Duitsland, en de jarenlange samenwerking met het gerenommeerde onderzoeksinstituut AVA in Göttingen. Laatstgenoemde samenwerking zal een grote invloed hebben op de werkzaamheden van het NLL tijdens de oorlog. Werk voor AVA tijdens de oorlog wordt in detail beschreven en geanalyseerd. Daaruit blijkt dat door AVA bewust achtergehouden werd dat ook voor de Duitse vliegtuigindustrie werd gewerkt.

Een aantal medewerkers, waaronder de financieel directeur, waren actief in het verzet. Twee Joodse medewerkers werden begin 1941 ontslagen en uiteindelijk vermoord in Duitse kampen.

De schrijver neemt de lezer mee in de uitdagingen en de dilemma's van die tijd. Het is een fascinerend verslag dat men niet zonder emotie zal lezen.

Dit 336 pagina's tellende boek, toegankelijk en goed geschreven, goed geïllustreerd, met helder lettertype, zal men na lezing niet snel meer loslaten.

Paul Th.L.M. Hanau van Woerkom

Betekenis van de term “woke”

'**Woke**' zijn staat voor wakker zijn ten aanzien van de maatschappij.

Dus de mate waarin je je bewust bent van alles wat er speelt in de maatschappij.

Bijlagen (zie de volgende twee pagina's):

- Flyer voor boek Elsenaar 2012. Dit boek is nog verkrijgbaar bij de Stichting tot Behoud Erfgoed NLR voor 10 €;
- Flyer voor boek Elsenaar 2020, verschenen bij Uitgeverij Aspekt en verkrijgbaar bij de (internet) boekhandel, 24,95 €.

ONDER DE VLEUGELS VAN GÖTTINGEN

Het Nationaal Luchtvaartlaboratorium
in de Tweede Wereldoorlog

Door Bram Elsenaar

In mei 1940 benaderde het 'Reichsluftfahrtministerium' het Nationaal Luchtvaartlaboratorium NLL in Amsterdam om voor hun Duitse collega's van de Aerodynamische Versuchsanstalt AVA in Göttingen aerodynamisch onderzoek op het gebied van de luchtvaart te doen. De betrokken wetenschappers kenden elkaar al door hun wetenschappelijk werk.

Het NLL stond daardoor voor de pijnlijke keuze: wel of niet meewerken met de bezetter. Men besloot tot het eerste zolang het werk maar 'wetenschappelijk' was.

Dit boek geeft een verrassend beeld van twee onderzoeksinstituten, AVA en NLL, in oorlogstijd. Zij gebruikten elkaar en hielden bewust informatie voor elkaar achter. Er werd gewerkt, naar later bleek, aan geavanceerde Duitse vliegtuigprojecten. Tegelijkertijd waren de commercieel directeur van het NLL en een aantal medewerkers actief in het verzet. En bereidde men zich voor op de wederopbouw na de oorlog.

Uitgeverij Aspekt

Amersfoortsestraat 27

3769 AD | Soesterberg

www.uitgeverijaspekt.nl |

0346-353895

Thema's: 2e wereldoorlog, wetenschap in oorlogstijd, vliegtuigontwikkeling in Duitsland en Nederland, bedrijfsleven in oorlogstijd, samenwerking en verzet

Foto's: uniek fotomateriaal uit Nederlandse en Duitse archieven

De auteur: Bram Elsenaar begon zijn loopbaan bij het NLR met onderzoek in dezelfde windtunnel die tijdens de oorlog zo belangrijk was geweest. Van zijn hand verscheen ook het boek: "0.2 < Ma < 4.0 - 50 years high speed wind tunnel testing in The Netherlands" (2012).

ISBN: 978-94-6338-976-1

PAGINA'S: 336

AFBEELDINGEN: 80

FORMAAT: 17 x 24 CM

PRIJS: € 24,95

NUR: 680

0.2 < Ma < 4.0

50 years high speed wind tunnel testing in The Netherlands

Background

Wind tunnels are big installations used in the aerospace industry to test the best aerodynamic shape for new aircraft and launcher designs. In the early sixties two big high speed wind tunnels, the 2x1.6 m² transonic pressurized wind tunnel HST and the 1.2x1.2 m² supersonic blow down tunnel SST became operational at the National Aerospace Laboratory NLR in The Netherlands. These tunnels are still among the best wind tunnels in the world, presently operated by DNW, the German-Dutch Wind Tunnels. Why were these large, technically very advanced wind tunnels built? Why was the transonic tunnel equipped with a slotted wall test section, a technology that was kept secret at that time in the US? And how could a country without any background in supersonic aerodynamics develop such an advanced blow-down facility?

Contents

This very nicely edited book of 120 pages and well over 200 photographs and sketches has three main sections. The first section describes the political context of the original master plan to build these tunnels in The Netherlands, as well as the design and the construction of these facilities. In the second section the development of the instrumentation, the data processing and the model manufacturing has been documented. And finally the projects that have been tested in these facilities, from the Concorde supersonic transport up till the ARIANE 5 launcher, are discussed. Also the importance of these facilities for the development of the Fokker aircraft has been illustrated.

Interested readers

This book is of interest for students and professionals working in aerospace, policy makers for scientific and technological developments and those interested in the history of aerospace.

Author: Bram Elsenaar

Language: English

Price: 10 € + mailing costs

ISBN 978-90-79581-13-9

Published by:

Foundation Historical Museum NLR

P.O. Box 90502

1006 BM THE NETHERLANDS

museum@nlr.nl